

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen
Marianne Lidman Hägnesten
Epost: marianne.lidman.hagnesten@vasteras.se

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Miljö- och konsumentnämndens i Västerås yttrande till Miljödepartementet över skrivelsen Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet, diarienummer M2022/00531

Bakgrund

Miljödepartementet har remitterat skrivelsen Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet. Skrivelsen är en redovisning av regeringens uppdrag som gavs till Naturvårdsverket, Kustbevakningen, länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skåne och Västra Götalands län, Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Uppdraget var att redovisa en lägesbild vad gäller illegal avfallshantering och dess omfattning samt redovisa förslag på åtgärder för att ytterligare förebygga och förhindra brottslighet inom avfallsområdet. Särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt avfallshanteringens koppling till organiserad ekonomisk brottslighet och annan organiserad brottslighet.

I första hand önskar regeringen få synpunkter på författningsförslagen i skrivelsen.

Synpunkter

Miljö- och konsumentnämnden i Västerås vill framföra följande synpunkter:

Nämnden instämmer i att det är viktigt att betona att miljöbrott, speciellt inom avfallsområdet, ofta utgör ekonomisk brottslighet. Det är därför nödvändigt att polis- och åklagare som utreder miljöbrott utbildas och samverkar med utredare av ekonomisk brottslighet. Som tillsynsmyndighet upplever vi att miljöbrotten inte tas på tillräckligt stort allvar.

Föreslagna förändringar i lagstiftningen är bra men inte tillräckliga. Nämnden anser även att förslagen till nya regeringsuppdrag är bra.

Som tidigare framförts i remissvaret till promemorian ”Ordning och reda på avfallet” vill nämnden åter igen lyfta vikten av att det inte bör vara tillåtet att flytta obehandlat avfall mellan anläggningar efter tre år om det inte handlar om ett slutligt omhändertagande. Det bör också utredas om det är möjligt att ställa krav på att sorterat avfall, som förs in på en avfallsanläggning, ska sorteras inom ett år. Exempelvis blandat bygg- och rivningsavfall och annat avfall som innehåller organiska komponenter bryts ned relativt snabbt vilket gör det svårt att sortera. Som beskrivs i skrivelsen är det svårt för tillsynsmyndigheterna att bedöma mängden avfall på en anläggning. Det är dock betydligt lättare att bedöma om avfallet är sorterat eller inte.

Nämnden ser det också som problematiskt att det utifrån flera av punkterna i miljöprövningsförordningen är tillåtet att lagra stora mängder avfall utan att verksamheten blir tillståndspliktig. Exempelvis reglerar verksamhetskod 90.80 endast hur mycket avfall som får behandlas men inte hur stor mängd avfall som får lagras vid en behandlingsanläggning. Tillsynsmyndigheten kan visserligen förelägga om begränsningar av volymer men det är ett trubbigt verktyg, inte minst då det inte är brottsligt att bryta mot ett föreläggande. Att tillåta att 10 000 ton avfall får mellanlagras efter anmälan (verksamhetskod 90.40) innebär stora risker om företaget skulle gå i konkurs. Det är troligen orimligt att ställa krav på en ekonomisk säkerhet som motsvarar kostnaden för att ta hand om dessa volymer. Detta innebär att det är kommunerna som riskerar att få bära huvuddelen av kostnaderna vid en eventuell konkurs.

I skrivelsens avsnitt 4.2.1 ges exempel på hur brottsupplägg kan se ut. Tillsynen enligt miljöbalken bygger i stor utsträckning på verksamheternas egenkontroll. I de flesta fall är företagen seriösa och bedriver ett aktivt miljöarbete, inte minst utifrån tillsynsmyndigheternas kontroller. När det gäller oseriösa företag som till och med engagerar oseriösa konsulter är det mycket svårt att kontrollera uppgifterna utan att göra egna undersökningar. Det finns vissa möjligheter för tillsynsmyndigheterna att genomföra undersökningar på bekostnad av verksamheten enligt 26 kap. 22 § miljöbalken. Denna paragraf är dock svår att tillämpa och mer vägledning behövs för att tillsynsmyndigheterna lättare ska kunna bedöma när det är skäligt att använda den. Nämnden anser att det vore mycket värdefullt med en översyn av hur 26 kap. 22 § miljöbalken kan tillämpas och om hur sådana undersökningar skulle kunna finansieras om verksamheten inte betalar. Återigen är det stor risk för att tillsynsmyndigheten själv får bekosta verifierande undersökningar.

Nämnden instämmer i att det behövs en djupare samverkan mellan Polismyndigheten, länsstyrelserna, Åklagarmyndigheten, Naturvårdsverket och de kommunala tillsynsmyndigheterna vilket beskrivs på sidan 37. Förutom informationsutbyte behövs det också vägledning och utbildning för alla inblandade för att förbättra det brottspreventiva arbetet. Om det ska bli möjligt för de kommunala tillsynsmyndigheterna att utöka tillsynen för att upptäcka brottslig verksamhet behövs ytterligare resurser. Det är mycket svårt att täcka tillsynsmyndigheternas kostnader med tillsynsavgifter inom detta område. Att tillsynen över anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter prioriteras framför så kallade U-verksamheter beror på att dessa verksamheter per definition innebär en högre risk för hälsa och miljö och därmed ska ha regelbunden tillsyn.

Via den svenska miljörapporteringsportalen kan tillsynsmyndigheterna ta del av olika anläggningars tillstånd. Nämnden ser ett stort behov av att alla berörda myndigheter får möjlighet att ta del av förelägganden och förbud som rör anmälningspliktiga verksamheter på en nationell nivå, till exempel via ett nationellt register. Det är ett stort problem att avfall flyttas runt mellan kommuner, ökad spårbarhet är nödvändig för att kunna förebygga brottslig hantering.

I avsnitt 6.3.2 beskrivs att Polismyndigheten har identifierat att kommuner är i behov av stöttning exempelvis vad gäller illegala avfallsverksamheter och problem vid mellanlagring av avfall och att Polismyndigheten därför kommer att fortsätta stötta kommuner med avfallsproblematik. Frågan är om inte denna stöttning i dagsläget möjligen sker i vissa regioner. Det vore värdefullt om Polismyndighetens metoder för att stötta kommunerna sprids över landet.

Nämnden upplever det också som problematiskt att olika länsstyrelser och tingsrätter bedömer skäligheten i de kommunala tillsynsmyndigheternas förelägganden och förbud olika. Ytterligare vägledning och utbildning behövs både för tillsynsmyndigheterna och överklagningsinstanserna.

Beslutande

Anna Thunell

Ordförande i miljö- och konsumentnämnden

Kopia till

m.kemikalieenheten@regeringskansliet.se